

La oss satse på FN

Taler

Kjell Magne Bondevik

Dato

20 februar 2003

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse

1 President!

De siste ukene har vært sterkt preget av Irak-konflikten. Folkelige demonstrasjoner i en rekke land viser et sterkt ønske om å løse Irak-konflikten uten bruk av militær makt. Det ser jeg som et positivt engasjement. Det er også mitt mål, og det er Regjeringens mål. For Norge er det maktpåliggende å bidra til at denne konflikten løses på fredelig vis.

Irak-debatten har mange aspekter:

10

Hvordan få trygghet for at Irak ikke har ulovlige våpen? Det vil si, hvilken strategi har best mulighet til å løse Irak-problemet - uten krig? Hvilken beskyttelse skal NATO tilby Tyrkia, som både er NATO-medlem og et av Iraks naboland? Hvordan hjelper vi best sivilbefolkningen som lider under Saddam Husseins despotiske regime?

15

Debatten har skapt sterke spenninger innad i viktige sikkerhetspolitiske fora - som FNs sikkerhetsråd og NATO. Det er forhastet og forenklet å si at det er en strid mellom USA og Europa. Uenigheten innad i EU viser det.

20

Meningsutveksling er en livsnerve i demokratiet - også innen internasjonale organisasjoner. Det er slik vi kan belyse sakers ulike hensyn og aspekter. Ingen skal ha noe meningshegemoni. Vi skal - både små og store medlemsstater - lytte på og respektere hverandre. Vi må alle overholde våre forpliktelser, både politisk og finansielt. Og vi må vise vilje til å finne omforente og samlende løsninger. Det gjelder i FN og det gjelder i NATO. La meg understreke dette, fordi det dreier seg om to grunnpilarer i norsk utenrikspolitikk: multilateralismen og det

25

trans-atlantiske samarbeid.

30

Norges utenriksminister gjennom en årrekke, Hallvard Lange, sa det slik i denne sal i 1956:

35 "Men det er to prinsipper for norsk utenrikspolitikk som alltid vil måtte komme foran alle andre forpliktelser. Det er plikten til å etterleve pakten for De forente nasjoner, og det er plikten til ikke å gjøre noe som kan skade FN som organisasjon."

40 Det er en grunnholdning vi må bære videre. Den bør følges av alle FNs medlemsnasjoner. For oss må den være selvsagt.

Det er på denne bakgrunn jeg så sterkt har engasjert meg i debatten og forfektet betydningen av at vi følger FN-sporet - også i håndteringen av Irak-spørsmålet.

45 Faren for krig er reell. Det uroer oss alle. Derfor må vi velge riktig strategi. Norge var med i FNs sikkerhetsråd da resolusjon 1441 ble enstemmig vedtatt. Det løp som der ble lagt må vi følge.

50 Enkeltland må ikke velge egne sidespor som undergraver FN-strategien. Derfor har jeg advart mot forhåndskonklusjoner som fjerner det presset som må til for å få Saddam Hussein til å samarbeide. Derfor har jeg advart enkeltland - som USA - mot å iverksette militære aksjoner på egen hånd. Det er bare FNs sikkerhetsråd som har autoritet i spørsmål som truer verdensfreden.

55 I samsvar med resolusjonen 1441 gjennomføres det nå omfattende våpeninspeksjoner i Irak. De har gitt noe framgang, men alvorlige uavklarte spørsmål gjenstår. De gjelder ulovlige masseødeleggelsesvåpen - både kjemiske og bakteriologiske. Og det gjelder raketter med større rekkevidde enn FN har tillatt. Vårt syn er klart: Ulovlige våpen må destrueres, og det må dokumenteres.
60 Kort sagt: Destruksjon og dokumentasjon.

Irak samarbeider, men ikke godt nok. Resolusjon 1441- som også Irak har godtatt - forplikter til mer enn passivt samarbeid. Regimet burde gjøre det også av egen interesse, for ellers kan de risikere de alvorligste konsekvenser. Vår
65 holdning er klar: Irak må samarbeide - straks og i full utstrekning!

Noen reiser tvil om hensiktsmessigheten av å fortsette FNs og Det internasjonale atombyråets våpeninspeksjoner. Det er vi uenig i. Inspeksjonene har en viktig funksjon. Norges holdning er klar: Som utenriksministeren understreket i sin redegjørelse: Våpeninspektørene skal få mer tid til å videreføre sitt arbeid. Kort og godt: Mer tid.

President!

Tyrkia, er som naboland til Irak, i en utsatt stilling. På den bakgrunn har landet bedt om konsultasjoner i NATO. Den sterke uenigheten vi opplevde i NATO ga grunn til bekymring. Når et land har behov for økt beskyttelse, må alliansens svar være klart. Alliansesolidariteten skal gjelde - ikke bare i ord, men også i praksis!

Norges holdning var hele tiden krystallklar: Tiltakene skal på ingen måte foregripe den debatt som foregår i FNs sikkerhetsråd om avskaffelse av Iraks masseødeleggende våpen. Den solidaritet som her utvises, skal være strengt og klart begrenset til rent defensive beredskapstiltak til støtte for Tyrkia.

Dette er også den linjen som bekreftes i vedtaket fra sist helg. Vi så uheldige tegn til splittelse, ikke mellom USA og Europa, men mellom land i EU. For Norge er det av aller største viktighet at alliansesolidariteten bevares. Et godt transatlantisk samarbeid - både gjennom NATO og i det bilaterale forhold til USA og Canada - er hjørnesteiner i norsk utenrikspolitikk.

President!

Det er en side ved Irak-konflikten som må ikke må glemmes. Det er hensynet til den irakiske sivilbefolkningen.

Irak mangler ikke naturressurser, men landets regime mangler vilje til omsorg for eget folk. Humanitære formål - som vann, sanitet og helse - nedprioriteres av regimet. Store oljeinntekter sløses bort på luksuriøse presidentpalasser og annet som kommer regimet til gode, inklusive militære formål. Resultatet er menneskelige lidelser. Verdenssamfunnet må trå til med hjelp.

Fra norsk side gir vi betydelig støtte til de generelle beredskapssystemer i FN-regi, og det er nettopp bevilget penger både til FNs humanitære krisefond og

FNs høykommissær for flyktninger. Vi gir dessuten hjelp via flere norske frivillige organisasjoner.

110 Hensynet til sivilbefolkningen er selvsagt også blant de viktige hensyn som gjør at vi så sterkt arbeider for å løse Irak-problemet uten krig. En krig vil påføre mange uskyldige store lidelser. Det kan destabilisere regionen. Det kan splitte den internasjonale koalisjonen mot terrorisme, og det kan få uheldige utslag i den israelsk-palestinske konflikt.

115

President!

Vi står midt oppe i en krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Dagens debatt viser at det er bred støtte til regjeringens linje, og det er jeg glad for. Samhold gir
120 styrke, ikke minst når vi tar internasjonalt ansvar.

Norge er blant de fremste bidragsytere av internasjonal humanitær bistand - og vi planlegger og holder høy beredskap for rask innsats av ytterligere nødhjelp. Den linje Norge innad i NATO har stått for i Tyrkia-spørsmålet, har også vist
125 seg å bli den løsning som alliansen samlet seg om. Den linje Norge konsekvent har fulgt i Irak-spørsmålet, er også sammenfallende med den linje EU samlet seg om i uttalelsen for tre dager siden.

Det er verdt å merke seg at Tyskland og Frankrike også står bak den nye EU-
130 uttalelsen.

Krevende uker står foran oss. Når vi så sterkt kjører på "FN-sporet" i Irak-saken, er det også fordi det er et spor på en større vei - verdensorganisasjonens grunnleggende ide om kamp for menneskeverd, menneskerettigheter,
135 demokrati og fred. En forpliktelse til å finne fredelige løsninger i stedet for militære. Kort sagt: FN som fredsorganisasjon.

Sine mangler til tross, FN har mye å vise til i sitt arbeid for fredens sak. Verdensorganisasjonen og dens leder, Kofi Annan, fikk da også Nobels
140 Fredspris for vel ett år siden for sin innsats. Ja, hele 13 ganger på 50 år har FN fått fredsprisen - om FN-familien sees under ett. FN er vår fremste fredsskaper. FN-sporet virker! La oss derfor - også i tiden framover - satse på FN!

Kilde

<http://www.odin.no/odinarkiv/norsk/bondevikll/smk/taler/001001-090428/dok-bn.html>

Emner

FN, Innlegg i Stortinget, Irak, Krig

150

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/la-oss-satse-pa-fn>

155

160

165

170

175

180